

**Jurek, zaznaczona na żółto to stwierdzenia spoza Mazowsza, usuń i popraw opis,
W opisie gatunku pisz w czasie przeszłym**

Mewa trójpalczasta - *Rissa tridactyla* (Linnaeus, 1758)

Status gatunku: nieregularnie przelotna

Środowisko:

Obserwowano ptaki na sztucznych zbiornikach zaporowych - cn. 8, stawach hodowlanych – cn. 4, Wisła - 4 obserwacje i inne / nie podane - 13 obserwacji. Aż 6 razy obserwowano mewy trójpalczaste w Warszawie i 4 razy na zb. Zegrzyńskim.

Zmiany liczebności. Zalatywanie na śródlądzie Polski jest znane od XIX wieku. Pierwsze konkretne stwierdzenie z regionu to wiadomość powrotna: 20 I 1971 martwy 1 imm na Jez Czerniakowskim w Warszawie, zaobrączkowany jako juv. 17 X 1970 k. Murmańska, Rosja (Komisja Faunistyczna 1998). **Potem widziano młode 4 IV 1974 w Koniecpolu-Chrzastów i 7 IV 1974 nad Bzurą k. Kter (Markowski 1982, Z. Wojciechowski: za Tomiałojć 1990).**

W okresie współczesnym (Komisja Faunistyczna 1991 – 2013) najpierw na granicy regionu 9 X 1989 widziano pierwszorocznego, a 31 X 1989 dorosłego w miejscowości Poryte-Jabłoń, gm Zambrów (A. Górski). 29 I 1993 1 imm schwymano w Warszawie i po rehabilitacji wypuszczono (W. Nowicki, J. Desselberger) 11, 17 i 24 I 1997 obserwowano po 1 ad. najpierw w Czernidłach gm Konstancin-Jeziorna, a potem dwa razy w Warszawie-Młociny (K Kajzer, L. Czajka i inni) **a 8-9 XI 1997 sfotografowano pierwszoroczną w Rakowie woj. kieleckie (M Polak i inni).**

Potem pierwszoroczne ptaki obserwowano 10 XI 2001 na Zb. Zegrzyńskim (W. Błędowski, M. Duda), **i cztery razy sfotografowano: 05-11 XI 2005 w Górkach, pow buski (M Jantarski i inni), 18 X 2009 w miejscowości Świerże Górne pow. kozienicki (M. Kurowski) i 15 XI 2011 znowu na Zb. Zegrzyńskim (Ł. Matyjasiak) i 07 I 2012 w Warszawie Śródmieście (M. Sidelnik).**

Jesienią 2012 nastąpił niezwykle liczny nalot w Polsce, i wtedy sześć razy **sfotografowano pojedyncze pierwszoroczne osobniki: najpierw 31 X na granicy regionu w Pukarzowie, pow. radomszczański (G. Kaczorowski),** potem 03-10 XI w Rykach (S. Aftyka i inni) a 11 XI w trzech miejscach: na zbiorniku Zimna Woda w Łukowie (W. Okliński), dwa różne osobniki na Zb. Zegrzyńskim (P. Głowacki i inni oraz R. Kraska i E. Szczepankiewicz) i jeszcze jeden w Truskawiu, pow. warszawski zachodni (S. Matuszewski).

W następnym roku była jedyna obserwacja wiosenna: 17 III 2013 sfotografowano dorosłą siedzącą na łodzi i spłoszoną przez bieliki w miejsc. Domaniów pow. radomski (K. Sieczak). **Potem sfotografowano dorosłą 22 XI -3 XII 2014 na zb. Miedzna w pow. opoczyńskim (S. Turowski, J. Dukąła i inni za Krajewski 2017)** i być może tą samą w XI 2014 na zb. Drzewica (M. Stanecki za Janiszewski i in. 2020).

Po braku obserwacji w roku 2015, corocznie późną jesienią fotografuje się mewy trójpalczaste: **8 i 10 XII 2016 pierwszoroczny na Zb. Sulejowskim (S. Kielan, M. Kaźmierczak za Janiszewski 2017), 26 X-06 XI 2017 pierwszoroczny w Rykach, woj. lubelskie (D. Piechota i inni za clanga.com), 2 XI 2018 osobnik w miejsc. Chociw, gm. Czerniewice (Sz. Kielan za Matyjasiak i inni, 2019), 25 XI 2018 juwenalny przelatujący na północ w rez. Wyspy Świdzkie, pow. piaseczyński (D. Sikora za clanga.com) i 28-30 XI 2019 też juwenalny w miejsc. Orońsko, pow. szydłowiecki (R. Tęcza za clanga.com).**

W 2020 znowu nastąpił nalot i pięć obserwacji dziewięciu osobników, w tym pierwsze stadka (clanga.com): 16 X dorosły sfotografowany w miejsc. Skusze, pow. wyszkowski (M. Twardowski), 22 i 30 X 2020 1 juv sfotografowany w Warszawie (D. Łukasik, M. Kucharski), 2 XI 2020 aż 4 juv. sfotografowano w Rawie Mazowieckiej (P. Boguszewski), 14 XI obserwowano 2 juv. bez

dokumentacji w miejsc. Ugoszcz, pow. węgrowski (M. Cousens), a 18 XI 2020 – 23 I 2021 wielokrotnie fotografowano nowego, odmiennego wyglądem pierwszorocznego znowu w Warszawie, m. in. w Ogrodzie Krasińskich i na Wiśle (M. Gierszewski i inni).

Trend:

4 dawne stwierdzenia i współcześnie ok. 30 obserwacji 35 osobników. Rocznie notowano 0-3 obserwacje i wyraźne naloty w r. 2012 i 2020.

obserwacje	1	2	2	1	3	1	1	1	0	1	7	1
	2	0	1	1	2	1	5					
osobniki	1	2	2	1	3	1	1	1	0	1	7	1
	2	0	1	1	2	1	9					
rok	1971	1974	1989	1993	1997	2001	2005	2009	(2010)	2011	2012	2013
	2014	(2015)	2016	2017	2018	2019	2020					

Fenologia

Współcześnie mewy trójpalczaste notowano od 8 X do 29 I, z jedną obserwacją 17 III. Około dwie trzecie stwierdzeń było w listopadzie. Poniżej dłużej przebywające osobniki uwzględniono w więcej, niż jednym miesiącu.

Obserwacje	5	19	3	5	0	1
osobniki	5	23	3	5	0	1
miesiąc	X	XI	XII	I	II	III

Stadność

Prawie wszystkie stwierdzenia dotyczyły pojedynczych ptaków, obserwowano tylko dwa stadka 2 i 4 juv w XI 2020.

Okres przebywania

Najczęściej obserwowano ptaki przez jeden dzień (22 obserwacje), rzadko 2-12 dni, a rekordowe jest przebywanie przez ponad 2 miesiące z 2020-21 z Warszawy. W regionie potwierdza się opisywane w literaturze zalatywanie mew trójpalczastych często po okresie silnych wiatrów i sztormów. Natomiast wbrew opiniom z 20. wieku o nieuchronnym ginięciu tych mew na śródlądziu, tylko raz dawnej znaleziono martwego i raz współcześnie złapano osłabione młode ptaki.

N obserwacji 20	1	2	1	2	1	2	1
N dni pobytu	1	2	3	6	8	9	12
							67

Struktura wiekowa

Pierwszoroczne ptaki stanowiły około 80% obserwacji (22 obs., 27 os.), rzadko widywano dorosłe (6 obs i os).

Jerzy Dyczkowski

Streszczenie: Zalatuje nieregularnie. 4 dawne stwierdzenia. Współcześnie około 30 obserwacji 35 osobników. Notowano 0-3 obserwacje rocznie i wyraźne naloty jesienią 2012 - 7 obserwacji i jesienią 2020 - 5 obserwacji, w tym jedyne stadka 2 i 4 juv. Pojawia się między 8 X i 29 I, głównie w XI, z jedną obserwacją 17 III. Widywano głównie pierwszoroczne ptaki (81%), rzadko dorosłe. Aż 6 razy obserwowano mewy trójpalczaste w Warszawie i 4 razy na zb. Zegrzyńskim.

Literatura:

Komisja Faunistyczna 1991 – 2016.

Matyjasiak Ł., Pagórski P., Kielan Sz., Dombrowski A., Chmielewski S., Goławski A. 2019. Jaki był ornitologiczny rok 2018 na Nizinie Mazowieckiej? Kulon 24: 118-156.

Janiszewski T. 2017. Rzadkie gatunki ptaków obserwowane na terenie Ziemi Łódzkiej w latach 2015-2016. Biul. Faun. Polski Środkowej. 20: 21-28.

Janiszewski T., Podlaszczuk P., Wężyk M. (red.) 2020. Rzadkie ptaki Ziemi Łódzkiej. Wydawnictwo Bekwarek. ss. 256.

Krajewski Ł. 2017. Rzadkie gatunki ptaków obserwowane na terenie Ziemi Łódzkiej w latach 2013-2014. Biul. Faun. Polski Środkowej. 20: 14-21.